

BESLUT

2021-06-21 Dnr: 21/00159

SAKEN

Rapport, SVT1, 2021-01-12, kl. 19.30, inslag om felaktigt utbetald assistansersättning; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Det strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

Inslaget påannonserades av programledaren på följande sätt.

Aldrig tidigare har Försäkringskassan krävt tillbaka så mycket felaktigt utbetald assistansersättning som förra året. Nästan en halv miljard kronor och i vart tredje fall misstänker myndigheten att pengarna gått till människor som medvetet fuskat till sig skattebetalarnas pengar.

Samtidigt som detta sades visades en elektronisk skylt där det stod ”Assistansersättning. Rekordmånga anmälningar om fusk”. Reportern sa därefter följande.

Varje år betalas det ut uppåt 30 miljarder kronor i assistansersättning och varje år läcker systemet stora summor efter bland annat omfattande bedrägerier. I fjol tredubblades Försäkringskassans återkrav av ersättningen jämfört med året innan till rekordstora 464 miljoner kronor.

En nationell samordnare från Försäkringskassan, A, medverkade i inslaget. A och reportern sa följande.

(A) – Vi vet ju om att det finns ett mörkertal som är relativt stort men idag har vi begränsade möjligheter att utföra kontroller om assistans verkligen utförs utan det här är efterkontroller i mångt och mycket. (Reporter) – I drygt vart tredje fall av återkraven polisanmälde också Försäkringskassan misstänkte brott kring ersättningen och antalet anmälningar var rekordmånga i fjol 258 stycken. (A) – Det här är ju ofta väldigt organiserade upplägg och det kräver ju inte bara kunskap om hur branschen och assistansersättningen fungerar utan det kräver också att man har ett kontaktnät och väldigt många personer som är inblandade, att man har identiteter som man redovisar assistanstimmar på.

Reportern sa därefter följande.

Sedan 2016 har Försäkringskassan stoppat alla utbetalningar av assistansersättning till 46 bolag som anses oseriösa. Det kan handla om att bolagen kan ha fått återkrav och anmälts till IVO eller polisen. Det stoppade bolag som haft flest kunder är [bolagsnamn]. IVO har även dragit in deras tillstånd. Bolaget anklagas för att erbjuda skenanställningar av utländska assistenter och har fått sex återkrav på sammanlagt 10 miljoner kronor. Men vd:n för bolaget nekar till allt och tycker att hans bolag också är offer i de fall som det förekommit fusk.

Därefter medverkade vd:n för det aktuella bolaget, B, och sa följande.

Det är assistenten eller brukaren som har fuskat. Det här är ju bästa platsen att i så fall fuska på för de som vill fuska och göra bedrägerier för att det är någon annan som får betala notan, och det är anordnaren. Idag när anordnaren får ett återkrav så får han indraget tillstånd och man målas upp som en brottsling.

Reportern sa sedan följande.

[Bolagsnamn] har överklagat IVO:s beslut och anklagar också Försäkringskassan för godtycke vilka bolag som stoppas och anmäls, bland annat då det finns andra bolag som fått större återkrav än [bolagsnamn].

B återkom och sa följande.

Ja, jag tror att man kanske har en politisk agenda eller en egen personlig agenda.

A förklarade bland annat att det ofta görs en väldigt omfattande utredning innan det fattas ett beslut om utbetalningsstopp. Inslaget avslutades med att en förälder till en person som beviljats assistans sa att hon tyckte att debatten om assistans fokuserade för mycket på fusket när det stora problemet i själva verket var att många som hade ett stort behov av assistans inte fick det.

ANMÄLAN

Inslaget är anmält av B. Han anför sammanfattningsvis följande.

Reportern intervjuade B i över en timme men när inslaget visades på tv var merparten av vad B sagt bortklippt. Vidare anför B att han långt innan sändningen av inslaget mejlat redaktionen flera dokument och handlingar som visar att Försäkringskassans tjänstemän ägnat sig åt maktmissbruk. Enligt B borde inslaget handlat om detta istället för fusket med assistansersättning och reportern borde ha ställt kritiska frågor till A mot bakgrund av dessa uppgifter. Det gjordes också flera påståenden i inslaget som syftade till att peka ut B som polisanmäld och att hans bolag agerat brottsligt eller klandervärt. Anmälaren är även kritisk till att ordet brukarimport förekom i inslaget.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet. SVT anför i huvudsak följande.

Uppgifterna om att det skett en dramatisk ökning av Försäkringskassans återkrav av assistansersättning var en nyhet som kommenterades av såväl Försäkringskassan som en representant för ett berört bolag och en person med ett brukarperspektiv. Så vitt SVT kan förstå anser anmälaren att SVT efter hans uppgifter borde ha gjort ett helt annat inslag som fokuserade på maktmissbruk från Försäkringskassans sida.

SVT har respekt för att detta är anmälarens uppfattning och redaktionen gjorde också en bedömning av om det gick att dra en sådan slutsats av den sammanställning av återkrav som anmälaren skickat till redaktionen. Redaktionen fann då att det fanns andra aspekter som inte stödde anmälarens tes, varför den inte kunde presenteras som sakligt belagd. Däremot ansåg redaktionen att det var en relevant invändning från en representant för den del av branschen som drabbats av återkrav. Denna invändning redovisades också i inslaget.

Anmälaren anser att det inte har ställts några kritiska frågor till tjänstemannen, men det stämmer inte. Frågan om varför Försäkringskassan fattat beslut om utbetalningsstopp till vissa bolag men inte till andra ställdes under intervjun, men klipptes, som ofta sker i nyhetsinslag, bort av utrymmesskäl.

Anmälaren uppger att ordet ”brukarimport” förekom i inslaget. Det stämmer inte. Det stämmer inte heller att fusk med assistansersättning presenterades som det stora problemet i samband med assistansreformen. En intervjuperson förklarade tvärtom i slutet av inslaget att det verkliga problemet är att personer som behöver personlig assistans inte får det.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag. Att en part vägrar att medverka hindrar inte att ett program eller inslag sänds. Om möjligt bör i sådana fall den kritiserades uppfattning redovisas i samma program eller inslag, antingen genom att den kritiserade själv medverkar eller genom att en kommentar från honom eller henne redovisas.

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter,

organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Dessa skyldigheter innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

SVT ska före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmet (13 § andra stycket i sändningstillståndet).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

SVT har frihet att själva bedöma värdet av olika nyheter och bestämma vilka nyheter som ska presenteras. Anmälarens kritik om vad som borde ha granskats i inslaget lämnar granskningsnämnden därför utan åtgärd. Nämnden konstaterar att ordet brukarimport inte förekom i inslaget och att det inte uttryckligen påstods att B var polisanmäld eller att hans bolag agerat brottsligt. Det förhållandet att inte fler uttalanden från den inspelade intervjun med B fanns med i inslaget innebär enligt nämndens mening inte någon överträdelse av kraven på opartiskhet och saklighet.

Övrigt

Från den 1 januari 2021 är det Medicombudsmannen och inte nämnden som prövar frågan om intrång i privatlivet för sändningar i SVT. B:s kritik om att han framställdes som klandervärd i inslaget lämnas därför utan åtgärd.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt och Erik Fichtelius efter föredragning av Rasmus Gedda.

På granskningsnämndens vägnar

Ulrik von Essen

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.